PROMOVAREA TRANSPORTULUI ECOLOGIC CA MĂSURĂ DE IMPLEMENTARE A ACHIZIȚIILOR PUBLICE DURABILE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Maria PAPANA
ORCID: 0000-0002-3419-710X
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 336.25:351.712.5:656.132(478) DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.7388873

Abstract: *Electric cars are becoming more popular in the Republic of Moldova. There are multiple advantages to promote the use of electric cars in the Republic of Moldova, including low consumption, reduction of CO2 emissions in the transport sector and ensuring a cleaner environment in densely populated localities in the country. At present, there is already a charging infrastructure for electric cars and with significant growth potential in the coming years. At the same time, the purchase of an electric car is already coupled with some tax benefits, such as the lack of application of import excise duties and the lack of tax for road use. Promoting the use of electric cars must also be coupled with the use of electricity from renewable resources*

Keywords: *electric car, sustainable public procurement, efficiency.*

Introducere: Acum doar câţiva ani, automobilele electrice erau încă o tendinţă văzută ca fiind parte din viitor şi doar foarte puţin din prezent. Începând cu anul 2020 acel viitor a venit cu paşi rapizi, iar anul 2021 a adus cifre de vânzări mari pentru maşinile electrice la nivel global.

Autoturismele electrice fac parte din soluția pentru mobilitatea individuală, tot mai des utilizată în Republica Moldova. În baza datelor statistice făcute publice de Agenția de Servicii Publice (ASP), către finele lunii septembrie 2020 au fost înregistrate 390 vehicule electrice în Moldova doar în anul 2020, iar numărul de vehicule electrice a crescut de patru ori comparativ cu anul 2018. Transportul aduce o contribuție mică PIB-ul țării, mai puțin de 5%. Cu toate acestea, sectorul este responsabil pentru 22% din emisiile de GES ale țării.

Sectorul transporturilor este principala sursă de poluare a aerului, în special în zonele urbane, reprezentând 86% din totalul emisiilor, conform Biroului Național de Statistică a Moldovei.

Scopul Proiectului reprezintă dezvoltarea și promovarea achizițiilor publice durabile în domeniul tansportului electric în cadrul entităților din Republica Moldova.

Promovarea achizițiilor de automobile electrice se planifică a fi executate prin programe de reânnoire a parcurilor de automobile a entităților.

Consumatorii joacă un rol important în ceea ce priveşte cererea de vehicule ecologice. Pentru a o stimula, aceştia trebuie să fie informaţi cu privire la multiplele posibilităţi, avantaje şi aspecte practice ale acestui tip de vehicul. Totodată, stimulentele financiare acordate la achiziţionarea vehiculelor în cauză reprezintă alternative interesante pentru a favoriza intrarea acestora pe piaţă.

Obiectivele proiectului legate de dezvoltarea transportului durabil:

1. Reducerea poluării aerului cu 30% până în anul 2023, prin dezvoltarea unui transport durabil;

În cadrul primului obiectiv, sunt prevăzute următoarele acțiuni:

- Eliminarea treptată a mașinilor vechi prin intermediul unui program de stat în colaborare cu entitățile;
- Crearea stimulentelor fiscale pentru importul automobilelor cu motoare electrice precum și dezvoltarea infrastructurii naționale necesare pentru mașinile electrice.
- Aplicarea restricțiilor privind utilizarea vehiculelor (de toate tipurile, în scopuri industriale/comerciale) mai vechi de 15 ani.
- Organizarea și promovarea Săptămânii Europene a Mobilității.

2. Creșterea nivelului de conștentizare a publicului cu privire la economia verde și dezvoltarea durabilă cu cel puțin 30% până în anul 2023.

- Desfășurarea campaniilor de informare și sensibilizarea cu privire la economia verde în domeniul eficienței resurselor, achizițiilor publice durabile, transportului durabil.
- Organizarea unei conferințe naționale privind economia verde.

Beneficiile automobilului electric:

- Emisii zero - fără emisii de dioxid de carbon sau oxid de azot în timpul condusului.
- O nouă energie - motorul pur electric asigură un condus rafinat, silențios, cu un cuplu instant pentru demarare rapidă și o accelerare liniară la orice viteză.
- Baterie puternică - bateria mare de 78 kWh oferă o autonomie de peste 400 km/200 mile și poate fi încărcată cu ușurință acasă sau la o stație de încărcare rapidă. Permite, de asemenea, o preîncălzire eficientă, precum și o pre-răcire a cabinei.
- Regenerarea energiei la frânare - la frânare sau încetinire, energia înmagazinată de frâne este transferată înapoi la baterie pentru o autonomie mai mare.

Principalul beneficiu legat de utilizarea unui autoturism electric în locul unui tradițional (cu motor cu ardere internă) este legat de costurile de exploatare. Astfel, atât costurile curente legate de combustibil precum și de

întreținere a autoturismului sunt în general mai mici. Un număr mai mic de piese într-un autoturism electric presupune și costuri mai mici legate de întreținerea acestuia.

Sunt multiple avantaje pentru a promova utilizarea automobilelor electrice în Republica Moldova, printre care consumul redus, reducerea emisiilor CO2 în sectorul transportului și respectiv asigurarea unui mediu mai curat în localitățile cu populație densă din țară. La momentul actual, deja există o infrastructură de încărcare pentru automobile electrice cu peste 75 stații publice de încărcare și cu potențial de creștere semnificativ în următorii ani. Totodată, achiziționarea unui automobil electric este deja cuplată cu unele beneficii de ordin fiscal, precum lipsa aplicării accizelor de import și lipsa taxei pentru folosirea drumurilor.

Pentru accelerarea tranziției energetice sunt necesare schimbări majore, în modurile de producere a energiei, în modurile noastre de a consuma zilnic, fără a uita aportul inovațiilor tehnologice.

În acest context, dezvoltarea electromobilității este o soluție eficientă pentru a face față multor provocări. Desigur, vehiculul electric nu emite CO2 la conducere. Dar asta nu este tot. De asemenea, promovează apariția energiilor regenerabile (solare, eoliene etc.) prin depășirea intermitenței acestora. Electricitatea verde poate fi într-adevăr stocată, de îndată ce este produsă, în bateria vehiculului.

În dependență de genul de activitate al entităților din Republica Moldova, se propun patru tipuri de autovehicule electrice, care fac parte din topul celor mai populare maşini electrice în Europa în 2020, modele franceze, care s-au vândut într-un număr de 99 261 de unităţi în 2020 și au ocupat primul loc în Europa după numărul de vânzări.

1. ZOE E-TECH ELECTRIQUE – este o mașină electrică cu rază lungă de acțiune pentru profesioniști și companii. Zoe E-Tech electric garantează o experiență de condus excepțională și senină și însoțește profesioniștii și companiile în toate călătoriile lor datorită autonomiei sale de până la 395 km. Automobilul este eficient pentru entități, ca automobil de serviciu, deoarece oferă un șir de beneficii: securitate în conducere (ajutor de parcare spate, alertă de trecere a liniei, asistent de menținere a benzii, alertă de supraviteză și recunoașterea semnelor de circulație.) și multimedia (tablou de bord digital personalizabil, navigație.)
2. NOUVELLE RENAULT MEGANE E-TECH – Automobilul oferă o bună economie pentru entitate, aproximativ de până la 1.600 EUR în combustibil pe an comparativ cu un vehicul termic de categorie echivalentă. Evaluările economiei de combustibil se bazează pe comparația cu un vehicul compact din același segment care consumă 7,5 litri la 100 de kilometri, pe baza unui kilometraj mediu anual de 15.000

de kilometri. Automobilul oferă 470 km autonomie, accelerare 7,4 sec. 0-100 km/h, 26 sisteme avansate de asistență pentru șofer.

3. RENAULT KANGOO E-TECH ELECTRIQUE – prima furgonetă electrică de consum capabil să vă ofere o autonomie de 230 km WLTP(Worldwide harmonized Light vehicles Test Procedures). Motorul electric este silențios: utilizarea unui vehicul electric reduce, prin urmare, poluarea fonică în oraș. Forța de rotație a motorului electric este maximă de îndată ce vehiculul este pornit. Prin urmare, mașinile electrice sunt mai puternice la pornire și în timpul ridicării decât vehiculele cu motor cu combustibil. Astfel întreprinderea va beneficia de toate avantajele mobilității electrice: respect pentru mediu, costuri reduse cu energia, liniște la bord. Electric Kangoo E-Tech va îmbina afaceria cu plăcerea.
4. RENAULT MASTER E-TECH ELECTRIQUE - Oferă 120 km de autonomie în condiții reale. Deosebit de potrivit pentru activitățile de livrare în zonele urbane și suburbane, transport de personae, designul său expresiv este în slujba eficienței. Datorită transmisiei sale automate fără schimbarea vitezelor, electricul Master E-Tech este capabil să accelereze rapid, confort și fluiditate în plus. Capabil să se deschidă la 270°, ușa din spate a lui Master E-Tech Electrique se adaptează oricărui tip de platformă logistică.

În ceea ce privește sursele de finanțare utilizate pentru achiziționarea tehnologiilor ecologice, se poate observa că cele mai utilizate au fost Programul Națiunilor Unite pentru Mediu – 19,8%, MoSEFF – 18,7%, Proiectul Energie și Biomasă – 16,5% și Fondul de Investiții Sociale din Moldova – 15,4%, urmate cu procente mai scăzute de Fondul de Eficiență Energetică (5,5%), Agenția pentru Transfer Tehnologic (2,2%), Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (2,2%), Sida (2,2%) și alte surse cumulate 31,5%.

Motivele care au determinat beneficiarii să utilizeze un anumit mecanism financiar pentru punerea în aplicare a eco-tehnologiilor au fost:

- primirea unei recomandări de la o instituție (ex: PNUD);
- eficiența și gradul ridicat de încredere;
- accentul pus pe domeniul mediului;
- îndeplinirea criteriilor de eligibilitate;
- implicarea în punerea în aplicare a proiectului și oferirea de sprijin consultativ pentru documente;
- lipsa de informații cu privire la alte oportunități de finanțare.

Majoritatea beneficiarilor/instituțiilor publice/companiilor (67,4%) au utilizat fonduri publice, granturi sau subvenții de stat pentru implementarea ecotehnologiilor, în timp ce 32,6% dintre aceștia au folosit fonduri proprii pentru achizițiile de eco-tehnologii.

Principalele mecanisme de bună practică sunt fondurile şi proiectele europene. Acordul de Asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova oferă oportunităţi de cooperare şi finanţare sporite, inclusiv în domeniul eco-tehnologiilor şi protecţiei mediului. Programul ”Promovarea dezvoltării economice „verzi” în ţările Parteneriatului Estic” (EaP GREEN) lansat în Moldova are scopul de a susţine procesul de tranziţie a ţărilor Parteneriatului Estic ale Uniunii Europene (EaP) spre o economie „verde". Preconizările documentului răspunde necesităţilor curente de dezvoltare în aceste ţări şi angajamentelor asumate de către ele, inclusiv şi de Republica Moldova în cadrul Summitu-lui de la Varşovia a Parteneriatului Estic, Conferinţei miniştrilor "Un mediu pentru Europa" şi Conferinţei ONU privind dezvoltarea durabilă "Rio+20". În cadrul programului EaP GREEN vor fi elaborate noi abordări, politici şi instrumente de gestionare, vor fi realizate proiecte la nivel de întreprindere. Financiar programul este susţinut de Comisia Europeană şi alţi donatori. Obiectivele: Promovarea schimbărilor în consumul public prin intermediul practicilor de Achiziții Publice Durabile și stimularea inovării și a serviciilor și bunurilor mai durabile prin intermediul Achizițiilor Publice Durabile.

Concluzii

Sunt multiple avantaje pentru a promova utilizarea automobilelor electrice în Republica Moldova, printre care consumul redus, reducerea emisiilor CO2 în sectorul transportului și respectiv asigurarea unui mediu mai curat în localitățile cu populație densă din țară.

Soluțiile de finanțare sunt adaptate nevoilor entităților. Instrumentele existente de finanţare internaţională pentru încurajarea elaborării proiectelor de mediu şi a celor de eficienţă energetică, care să includă soluţii eco-inovaţionale, sunt variate pentru Republica Moldova. Un număr mare de donatori internaţionali (state şi instituţii) au parte de o relaţie coerentă cu Moldova în ceea ce priveşte finanţarea acestui tip de proiecte în ultimii câţiva ani. În funcție de nevoile entităților, există o diversitate de oferte de finanțare pentru a permite crearea unei flote optime.

Referințe bibliografice:

1. Legea privind achizițiile publice nr. 131/2015. Publicat la 31 iulie 2015 în Monitorul Oficial Nr. 197-205.
2. Programul de promovare a economiei verzi în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 și Planului de acțiuni pentru implimentarea acestuia, aprobate prin Hotărârea de Guvernului nr. 160/2018.

3. Ghid privind achizițiile publice durabile, eleborat de Agenția Achiziții Publice în 2017.
4. Studiu realizat de IDIS „Viitorul” în cadrul proiectului „Consolidarea Achizițiilor Publice Durabile în R.M. nr. 81 din 03.01.20